

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztői szállítás:

Külső-monostortúza 1868. sz.

Kiadó hivatal:

Középutca, Stein J. könyvkereskedése.

Hirdetési ár: 5 hasábos garmond sorát 1-szor 7 kr., 2-szor 6 kr., 3-szor 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj.
Hirdetéseket felvételnek Bécsben Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) és Haasenstein és Vogelnél (Wollzeile 9. sz.).
Pesten: Zeisler M. hirdetés felvételi irodájában (Grosse Feldgasse Nr. 30.).
Nyilvtéri emkek sora után 20 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.
Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltek.

Megjelen a lap hetenkint háromszor, u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délen.

Előfizetési ár:

egész évre 12 frt, félévre 6 frt, évnegyedre 3 frt.

Nyilvtével Halmágyi Sándor urnak.

Uram! Éppen egy hava, mióta ön, a „Kolozsvári Közlöny“ 21 és 22-dik számában, melynek ideiglenes vezetése öre van bizva, czélszerűnek találta hozzám, s a „Gazetta“-hoz két cikket intézni négy hasábkban.

Oly nagy figyelemmel olvastam azon cikkeket, mint a milyet érdemelnek azon nagy horderejű kérdések, melyek ottan tárgyaltak és azon készséggel, a melylyel érzem, hogy tartozom, egy nemcsak felvilágosodott, hanem egyszersmind jóhitelű hazafi irányában. Valamint az illem, úgy az ön által tárgyalásba vett hazai érdekek és a nagy felelősség, melylyel ön engem terhel, nyilvános kötelességemmé teszi, egy lehető legtisztább feleletet adni, hogy eloszlassam mindazon nézeteket, melyekkel ön birni látom, szintugy a „Gazetta“ iránti viszonyomra nézve, — melylyel önnek engem mintegy számdékosan összezávarni tetszik, — valamint az ön politikai hitvallásomra nézve is. Eközben azonban, mindazon események mellett, melyek négy hét óta szintugy Kolozsvárt mint Pesten lefolytak, melyeket ön jobban ismer, mint mi itt a vidéken, a „Gazetta“ 16-dik száma informálhatta és teljesen meggyőzhette önt, hogy én a jelen körülmények közt, még az illem-szabályoknak sem tudok megfelelni.

1861. januártól fogva nem volt egymással semmi érintkezésünk, azonban az akkori érintkezésünk, alkalmat adott nekem, önben egyiket önközül azon kevés férfiaknak felismerni, a kivel talán nem lenne lehetlen az egyetértés. Éppen azért szerettem volna önrel nem egy meddő polemia folytatni, melytől irtódom, hanem egy egyszerű értekezést Erdélyi alaptörvényei: a leopoldi diploma, a pragmática sanctio, megértette ön? az 1722-iki pragmática sanctio, az 1791-iki törvények, az 1848 — hallotta ön? — az 1848-iki törvények, valamint az 1867-iki kiel terén. Együtt szerettem volna önnek szemláthatólag bebizonyítani, hogy nem az erdélyi románok idegenítették el az ország jogait 1588 s 1703-ban, hogy nem a románok tették át a legfőbb törvényszéket a guberniumból a bécsi kancelláriához, sokkal előbb mint 1864 s még mint 1848 is, hogy nem a románok mentek legelőbb a reichsrathba (1860), hogy nem a románok voltak az 1860. oct. 20. diploma szerzői, hogy 1861. február 26-ka után Pálffy, Forgách, Nádasdy, Zichy grófok és a többiek nem voltak románok, hogy az újmódi 1867-iki reichsrathba nem a románok vitték be Magyar- és Erdélyországot.

De az én kívánságom, legalább itt Brassóban többé, semmi feltétel alatt nem teljesülhet.

Nem tudom, hogy önt érdekl-e vagy nem, hogy igazoljam politikai magaviseletem, azon hangból azonban, a melyben ön hozzám beszél, következtetnem kell, hogy nagyon hajlandó felelősségre vonni azon magatartásomért. Ha így van, kérem nevezzen meg egy országot, és egy lapot, a melyben elég tért nyerjek ön várákozásának eleget tenni. Tudja ön, hogy én nem szeretek, mint mi mondjuk, két pénzzel három zsebbe járni, nem tanultam az igazságot Esopusi mesékbe takarni, hanem vagy egészen kimondom, vagy egészen elhallgatom, és más időkre tartom fenn, a melyekről Tacitus egy helyt beszél. Mi románok olyan időkben vagyunk. Nem tesz semmit, minthogy ezek nekünk nagy hasznunkra lehetnek. A közben, hacsak valahogy még van ép hallásom és látásom, úgy tetszik, hogy az események menete, melyek előttünk napról napra meglepő sebessen folynak le, ön előtt is sokkal hamarabb igazolni fogja politikai magatartásom, a mint én azt magam hittem volna. Azért azon hallgatás is, a mely ezen napokban nekünk parancsoltatik, sehogy sem esik zokni, még annyira sem, mint azon hallgatás, mely 1850 és 1860-ban parancsoltatott. És éppen azért ismétlem ma azt, a mit b. Wolgemuth Lajosnak, más három személy jelenlétében 1850. aug. 25-én mondtam: köszönöm excellenciának, hogy anyai küzdés és üldözés után alkalmat szolgáltat, hogy visszavonuljak és más dolgaim után lássak.

Hanem, ha én ezen jelenlegi viszonyok közt nem vagyok azon állapotban, hogy hazafi és baráti kötelességemet ön iránt teljesítem, számolok önnek épp oly hazafias ti relmére, s mielőtt ezen sorokat bezárnám, csak egyet kérek öntől és elvbarátaiktól, és az abban áll, hogy bármiért, a mit eddig a „Gazetta“-ban jól, hamisan vagy absurdumot írtam, — a hogy ön kifejezé magát — ne vessenek semmit se a „Gazetta“, se a szerkesztőjének, és röviden mondva, egy román szemére se, hanem egyedül nekem, és terheljen engem irataim és tetteim felelőssége; de más senki se szenvedjen az én ügyemért. Azonban, hogyha önök, a mi uraink és uralkodóink valóban hiszik, a mint önök ezt többször állították, hogy sophismáimmal (mert így mondják) az én nemzettársaimat ámitom, és veszélyes lennék saját hazámnak, van egy igen biztos módjuk az országot tölem megmenteni, egy mód, mely az absolutisticus guberniumnak 1857. ajánlatott. A határozó hatalom önök kezében van, és szabadságukban áll, hogy használják azt, a hogy tetszik, s biztosak is lehetnek, hogy az önök elvbarátai feltétlenül mindent helyben hagy-nak.

Fogadja teljes becsülésem és hajlandóságom nyilvtánítását, stb.

Brassó, 1868. márczius 18-án.

Baritiu György.

Válasz Baritiu György urnak.

Nagyérdemű hazafi! Hogy igen becses fennebbi politikai nyilvtelére azzal nem válaszoltam, méltóztatassék azt legtovábbról se a részemről ön irányában mindig érzett tisztelet ernyedésének, hanem egyedül azon körülménynek tulajdonítani, hogy azt nem csekély felelősséggel járó sokféle teendőim csoportosulása közepette vettem a közelebből tartott kolozsmegyei közgyűlési ülés alá.

Remélem is, hogy midőn ön, a kiltűnő publicista, egy hónapi időt vett igénytelen cikkeimnek figyelemreméltatásához: elnézéssel lesz, ha én, a sokkal csekélyebb erő és hivatással felruházott, néhány napi gondolkodást vettem igénybe, illetőleg egy nyugodtabb pillanatot vártam be, hogy fennebbi soraira, mik a „Gazetta Transilvaniei“ 20-ik számának főcíkjét képezik, megtegyem észrevételeimet.

Mindenekelőtt bátor vagyok egész tisztelettel megjegyezni, hogy a minék köztünk a vita tárgyát kellene képeznie, az elég konkrét és fontos kérdés gyanánt merült fel, hogy azt az eszmecserre kizárólagos tárgyalófogadhatta legyen el, mi fájdalom, nem történt meg.

Egy — úgy hiszem — elég szabadelvű cikket írtam volt, melynek corollariuma ez: „az alkotmány körén belül“ minden álláspont, jobb- vagy baloldali, egyiránt alkotmányos, törvényes, jogosult, s részemről nem ismerem el az alkotmányos életben oly helyzetet, a hol szabad lenne az egyéni vélemény egyik vagy másik álláspontéhoz szabad csatlakozásának jogát megtagadni. Ön e szabadelvű kimondást örömmel üdvözlötte, de egyszersmind — tisztelettel legyen mondva — azt a „tévedést“ követte el, hogy a fennebbi alábuzott sorokat nem méltatva figyelemre, arra, a mi megmaradt, oly elmeletet épített, a minék a világ legszabadabb államaiban, Angliában vagy Amerikában sincs hazája, t. i. hogy tehát minden, fetszés szerinti álláspont jogosult! Figyelmeztettem s kértem, hogy méltóztatassék hozzátenni: „az alkotmány körén belül.“ Egyszersmind — de csak mellékesen — kérdem: Baritiu úr s a „Gazetta“ álláspontját hol üdvözlöhetjük az alkotmány körén belül?

Feleletül jött a fennebbi nyilvt levél, melyben minden foglaltatik, csak az nem, a mire számítottam.

Mindazonáltal azon őszinte tisztelet, melylyel ön előtt, mint a román nemzet legkiltűnőbb tekintélye s egyik irodalmi koszosz hazánkja előtt mindegyik kalapot emeltem, azt parancsolja nekem, hogy ne éljek azon joggal, melyet a pozitív felelet biánya nyújt. Én egy Baritiu nyilvt levelét — még ha olyan is, mint a fennebbi — ignorálni nem tudom, s nem kérdezek senki tanácsát, nyugodtan kiadom. Fogadja azt kegyelemem jeléül magyar nyelven reprodukálva e lapban, a melybe a román nemzet iránt mindig a lehető méltányosság és testvériség szellemét öhajtottam lehelleni.

De midőn ezt teszem, meg fogja ön engedni, hogy minden ön iránti kegyelet mellett egyszer-

smind őszintén megmondjam, hogy fentisztelt nyilvt levelének — az én csekély felfogásom szerint — nagyobb gyengéi is vannak, mint az, hogy a tulajdonképi felelettel adós marad. Nem bámolom azt! Hiszen ön, tisztelt uram, ismét csak a recriminatio hullámain lebegtetni elmékedése gondolóját, evező lapátjával mesterileg precselve szemünk közé oly glossákat, a mik csipősek talán, de alig van egyéb előnyük.

Kik adták fel Erdély autonómiáját? Minek vitassuk a tulszárnyalt kérdést? Feladta azt nem a magyar, s nem a román, hanem feladta az, a kinek joga volt arról rendelkezni, maga Erdély, az ő legalis alkotmányos országgyűlésén 1848-ban.

Octoberi diploma? Elmosódott datum! Nem is halljuk, hogy valaki ráhivatkoznék még Bécsben is. Kik írták oda e datumot történelmünk lapjára? Nős, hát bizalmi férfiak, a kik sem mint magyarok, sem mint románok nem figuráltak, hanem csak mint állampolgárok, kiknek ő Felsége az akkori időkben tanácsát kérte, s a kiknek szerepe nem nemzetiségek által volt kiosztva. Tehát e szintén tulszárnyalt kérdést illetőleg nincs miért elővenni a nemzetiségi róvást semmiféle tekintetben.

Pálfi, Forgách, Nádasdy, Zichy stb. grófok? Bizonyára nem voltak románok, de nem is hivatkoztak soha a magyar nemzettől nyert mandátumokra, még arra sem, hogy ha nem is országgyűlés, de legalább valami magyar értekezlet, congresus stb. kebleben megállapított program nyujtana alapot szereplőkhöz. S csakhamar éreznük is kellett, hogy talpuk alól elmállott a talaj.

A mi az 1867-iki „új divatu reichsrathot“ illeti, melybe „Magyarországot és Erdélyt bevitték“, azt mondom, tisztelt hazafi, hogy ne játszódjunk a szavakkal s épp e pontnál különösen ne tréfálódjunk a közönség őszinte felvilágosításának rovására. A dolog valódi állása, a tények, tiltakoznak az ellen, s megvallom, igen nagyon sajnálni tudom, hogy ön e pontnál kezet fogni látom a szélsőbaloldallal, melynek minden mestersége a hangzatos jelszavak s epitetikumok való partizánál áll. Ez a mesterség nem nagy embereknek való, minőt önben tiszteltül. Mondja meg inkább a román közönségnek, hogy a delegatio nem egyéb, mint a magyar országgyűlés küldöttsége, mely a közösen alkotott monarchia lajthántuli részéből semminemű elemet nem fogadván kebelébe, saját választott elnöke és saját alkotta szabályai szerint önállóan tanácskozik. Világosítsa fel ön a román közvéleményt, hogy a delegatio nem az a reichsrath, a melylyel az ön fennebbi czélzása folytán összeretéveszthetnék, nem az 1863—4-ki schmerling-féle reichsrath, mely „törvény“-t alkotott s pénz- és véradót rótt egy és ugyanazon actussal a magyar királyság területéhez tartozó és az örökös tartományokbeli polgárookra. Mondja meg, hogy a mi országgyűlésünk küldöttsége (delegatio) és a lajthántuli tartományok hasonló arányu delegatioja soha sem tart közös tanácskozásokat, tehát nem centralparlament, továbbá: törvényt nem alkot, hanem unjenczok s adók megszavazásának joga a királyság országgyűlésének maradván továbbra is joga, a delegatio csak a közösen hordozandó terhek arányára nézve megvizsgálja a közös külügy- és hadügyminiszter által a két fél külön miniszteriumainak befolyásával tervezett költségvetést, s ezen küldöttség hatalma és határozatának ereje egy éven túl soha nem terjed. Ez reichsrath-e? Bizony nem az! Aza bizonyos „újmódi reichsrath“, melybe ön szerint „Magyarország és Erdély bevittetett“, ha valóban reichsrath lenne, akkor ugyancsak tárczákn körül járna a vagyon-adó (vermögenssteuer) kérdése, melyet az osztrák pénzügyminiszter éppen most a ház- és földbirtokra kivettetni kér. De a magyar királyság a lajthántuli területtel a mostani „új módi“ szerint nem tartozik ám osztozni azon gondban, hogy az osztrák deficit mikép fedeztessék. Mi gazdálkodunk külön, s fedezzük költségeinket önálló intézkedéssel, tova túl hasonlókép s a magyar királyság területén egyetlen tárcza sem rezzen meg azon hirre, hogy túl a Lajthán a reichsrath megszavazására, kinek például 50,000 frt értékű földbirtoka van még vagy 7—800 frtot, s a kinek hasonló értékű háza van városban még vagy 5—600 frtot kell hogy fizessen a rendes adón és pótlékon felül. Ez — úgy gondolom — egyebet közt, minőket még felhozhatni, elég gyakorlati példa annak megmutatására, hogy az az „1867-iki új divatu reichsrath“, a melybe ön a magyar királyságot bevette látja, nem egyéb, mint szójáték a Bösörményi és Madarász szótárból. Hogy nem valami tökéletes a delegatio intézménye, az bizonyos, s nem is rajongunk érte, mint valami félyfölmulhatlanért.

Maga Deák Ferencz sem úgy ajánlotta, mint tökéletest, sőt felszólított minden jó hazafit, hogy javasoljon jobbat. De jobbat senki sem tudott ajánlani, s az áll, mint relativ czélszerű expediens arra, hogy a két szövetséges állam (Magyarország és Ausztria) különleges önállásának biztosítása mellett a közösen érdeklő kérdések alkotmányosan láttathassanak el. Ha talán van egy jobb eszméje, sziveskedjék azt közölni: mivel lehetne pótolni ez „új módi“ intézményt?

Azon megjegyzésére, mintha én felelősségre kívánnám vonni önt politikai magatartásáért, egész tisztelettel kijelentem, hogy részemről őszintén kegyelt tekintélye előtt csekélységem érzetével állok, s közös édes hazánkunk önnél sokkal kisebb polgárát sem lehet sem igényem, sem jogom, sem hatalmam felelősségre vonni. Legyen ön felelős saját lelkiismeretének és a hazának! A szellemi munkakör egy igen egyszerű napszámosa fejtegette nézeteit a fölmerült kérdés körül. Ennyi az egész!

„Urai és uralkodói“ mi önöknek nem vagyunk, de igen is polgártársaik, kik jóban, rosszban, mit a végzet reánk mér, testvéreileg osztozni öhajtunk, s részemről semmiért sem imádkozom höbben, mint azért, hogy köztünk találja fel legkedvesebb tanyáját a testvériség s egyetértés szelleme. Öhaj, a melyet, nem kétem, ön is táplál nemcsak kebleben, s a mely teljesülni is fog, ha ez érdeken mindnyájan, románok, magyarok, egyiránt megteszszük a magunkét. Van köztünk egy mindenestre összefűző kapocs, hatalmasabb valami, mint a mit érzelmi kérdések lehetne tenni. Valamint nem a pusztá sympathia alkotta, ugy a pusztá antipathia meg nem semmisítheti. A közös érdek kapcsa ez, melyet — hiszem azt — a jövő csak szorosabbra fűz, akár áldásainak bőségszarnját öntse ránk, akár azon veszélyek törjenek ki fejünk felett, mik méhében rejlenek s mindnyájunkat egyiránt fenyegetnek.

Biztosíthatom önt, uram, hogy ha bennem már 1861-ben egyikt ismertem fel azon „keveseknek“, „a kiknek talán nem volna lehetetlen az egyetértés“, ma — midőn higgadtabb közszellem uralmának napjait éljük — még kevésbé vagyok barátja a merev ellentéteknek, miket akkor a szenvedelmi politikázás köztünk kifejlesztett, s örömmel látom, hogy a „kevesek“ száma, kikkel az egyetértés nem lehetetlen, valamint köztünk magyarok közt, úgy önök, románok közt is szép számmra nőtt fel azóta. Idézett elismerését megörzöm, mint örökre becses érettség bizonyítványt, mit egy Baritiu által aláírva látni, csak büszke lehetek. De nem fogja talán hálátlanságnak számitni be, ha őszintén megvallom csodálkozásomat a felett, hogy az ön politikája 1861 óta más irányt vett, nem az egyetértés javára. Nem valódi, nem „felelősségre vonni“, hanem egyszerűen figyelmeztetni kívánom erre.

Ön szíves volt idézni az 1861-iki időszakot. Ugyanazon napokra emlékeztem én is, névszerint a szebeni román congressusra, a hol — gondolom — épp ön volt az, ki szemben a meddő demonstrációs politika részére előkészített fanaticus többséggel, bátran, férfiasan mondá ki: „se ocepemu si cea mai mica strungulitia ce ni se deschide!“ azaz: ajánlotta, hogy foglalják el a románok a legkisebb részt is, mely nyílik! azaz: a cselekvési politikát tanácsolá. A bölcs szózat elhangzott, a románok a passivitas terére léptek, „protestálni s visszavonulni“ ez lön a jelszó, s a fanatikus ábrándozás megvetvén az ön gyakorlati tanácsát, a román érdekeket hamis ambícióval odadobá prédául az akkori hullámnázásnak. Hol állanánk ma, ha akkor csak némileg egyetértettünk volna! Ön akkor gyakorlati, nagy politicus volt, s bizonyára nem felelős azon károkért és sokféle hátramaradásért, mi a román nemzetnek, s a hazának az által okoztatott, hogy az ultra-románok a „strungulitia“-ra rá sem akartak nézni. De hol találjuk önt, uram, hol találjuk Baritiut, a gyakorlati politikust, 1867—68-ban? A passivitas terén, a negatio kiellen s terméketlen pusztájában, a hol semmit sem használhat nemzetének s hazájának! ott várja ön, a nagy hivatásu honfi, ömagát kizárva a cselekvés teréről, várja, hogy magatartását igazolja az idő, s biztatja magát, hogy látása és hallása szerint már nem sokára igazolja is látandja — tévedését. Boesásson meg uram, ha nyilvtanítom alázatos véleményemet, miszerint Bohetieliu úr és társai, kik az országgyűlésen, mint román képviselők, a törvényes alkotmány keretén belül állanak, nagyobb szolgálatot tesznek a román nemzetnek a cselekvési politika terén, mint ha otthon

(H. J.)

várták volna a magyar-osztrák szövetséges államrendszer bukását. Qui attend les souliers d'un mourant, va longtemps pieds nus! azt mondja a franczia. Hát még ha abban a „mourant“-ban oly eleger van, mely az enyészett minden symptomait meghazudtolja. Ha román volnék, esdekelve kérem, talán követelném, hogy ne ringassa ön magát illúziókban, s ne rüvidítse meg nemzetét merev magatartásával, hanem annyi áldozatok után, melyeket 30 évi küzdelmei közben a román litteratura érdekében tett, hozzon még egy áldozatot, s megtagadva egy elvétett lépést, jöjjön ki ismét a gyakorlati politika terére, mondjon le a martyrkoszorúról, mit senki sem akar tisztos fejére nyomni, s ne vonuljon vissza akkor, midőn leg többet használhat nemzetének s hazájának.

És itt szeretném végezni. Válaszom már is igen hosszúra terjedt, ámbár nyittelevelem csak néhány tételt vettem fel. De tartozom egy határozott felhívására felelni még. Azt mondja ugyanis, hogy önöknek „hallgatás parancsoltatott“, hogy Brassóban nem élhet a sajtószabadság jogával, s tehát jelöljek ki önnek egy országot s egy lapot, a melyben elég tért nyerjen velem nem meddő polemikába, hanem tüzetes eszmecserebe bocsátkozhatni, s politikáját nyíltan indokolhatni. E felhívás magyarázatul utal a „Gazeta“ 16. dík számára. Mit tartalmaz az? Egy hivatalos intést, miszerint a „G—ta“ óvakodjék az alkotmányt és törvényeket ignoráló cikkek közlésétől. Ebből áll tehát a „hallgatási parancs.“ Bocsánat, ez oly tanács, a mely a sajtószabadság jogát éppen nem sérti, s legtávolabbról sem viseli magát az elnyomás oly színét, melyet ahoz ön a Wohlgemuth sötét korának emlékeiből kölcsönöz. Ugy hiszem oly állam, a melyben e tanácsnak ellenkezője szolgálhatna jó tanácsul, a föld kerekességén sehol sincs, sem nyugati Európában, sem az Oceanon túl, sem az Al-Dunánál, sőt meg vagyok győződve, hogy ha én például Bukarestben vagy Jassyban a sajtószabadság jogezime alatt Moldva-Olahország törvényes unioja és általában Románia jogérvényes alkotmánya s törvényei ignorálásával kezdenék politizálni, ama correct jó tanácsot Bratiano úr nem a báró Wenkheim barátságos hangján esenditné fülembe. Ne legyünk igazságtalanok, s ne nevezzük hallgatási-parancsnak azon intést, mely a sajtószabadság jogának gyakorlatát éppen ajánlja, de a törvények határai közt. Ennél már kevesebbet kötni ki csakugyan nem lehet. Azonban meglehet, hogy a brasói magistratus talán igen nagy szigorral gyakorolja hatósági jogát, nem tudom. Tehát, hogy felhívásának ez eshetőség tekintetbevételével is megfeleljek, nem mintha óhajtanám a vitát én, az aranytanulmány gyengén, s nem mintha szerénytelenül kihívni merészkedném önt) ajánlom becses figyelmébe a „Concordia“ című pesti román lapot, utolsó esetben pedig a „Kolozsvári Közlöny“t, melynek vezérlete még pár hétig nekem jut osztályrészül. Csak egy igen egyszerű és természetes feltételt vagyok kénytelen szabni, mit ön nem vehet nekem rossz néven, s ez az, hogy ha az eszmecsere nem találja fölöslegesnek: méltóztassék álláspontját a törvényes alkotmány körén belül választani.

Fogadja őszinte mély tisztelettem s kegyeletem nyilvánítását stb.

Kolozsvár, ápril 11-dikén, 1868.

Halmágyi Sándor.

Urbéri kárpótlás.

Az igazságügyminiszter ő nméltóságához beadott emlékirat.

(Folytatás.)

A lettint kormányok még nem látták az urbéri földért darabkánként és oly elhúzott eljárással kiadott csekély kárpótlás által eléggé megkárosítva az erdélyi földesurakat; és tovább mentek. Négy év elteltével nem némi rendelkezések, hanem 1858. szept. 15-én kibocsátott egy egészen új pátens a dézmáról, melyben nemcsak az

igazságot és az 1848-ki törvényt, hanem magát a pátens rendeleit megrontó következő határozatok tétettek:

a) A földesurakat mindazon helységekben, melyekben dézma-árenda fizetett, vagy is az ugynevezett magyar tűzhelyekben a dézmakárpótlástól merőben megfosztotta.

b) Megfosztotta az urbéri pátensnek a 15-ik §-ban foglalt tiszta szavai ellenére több mint tíz évre, u. m. 1858-dik évi szept. 15-ig a kamatjától még azon kárpótlási tőkének is, melyet az oláh tűzhelyeknek nevezett falukban volt dézmáért csakugyan liquidáltatni rendelt. A papság számára liquidáló dézma-kárpótlásra nézve azonban a kamatot 1848. július 1-ső napjától rendelte kiadni.

c) Merőben összetörte az urbéri pátens 10-ik §-a c) pontja alatt kimondott kulcsot, és azt rendelte, hogy ismét nyomtatott rubrikák szerint, melyeket még a gabonának szalmájára s polyvájára nézve is külön vonalozva szerkesztettek, jelentsek be a földesurak, hogy 1848-at megelőző tíz év alatt külön-külön mindenik évben és mindenik gabona- és növény-nemből mit vettek be, és ezek alapján közép számítás szerint állítsassék meg, hogy mi jövedelmek volt.

Ezen bejelentések a tizedlaistromokból s beszoigaltatási jegyzőkönyvekből és más hiteles okiratokból, ezek hiánya esetében pedig tanu-vallatások által verificáltassanak.

Jól tudjuk, hogy Erdélyben a földesurak 1848 előtt tizedlaistromokat s beszoigaltatási jegyzőkönyveket nem vittek; soha senki Erdélyben ily okmányoknak hírt sem hallotta volt; — ha volt is valami alig gazdasági jegyzésük, az oly egyszerű alakban vitetett, hogy hiteles okiratnak nem tekinthetett; ezek nagy része is az 1848/9 ki kidúlásokkor semmivé lett. Eképp a mostani verificatiók alapja az 1838—1847-dik év közt bevett dézma-mennyiség feletti tanu-vallatás.

Az eranduló dézma közép mennyiségének árára nézve azt határozza, hogy ez már nem az 1848-ki, vagy azt megelőző évek, hanem a Grundsteuer provisorium szerint, melyben az 1824-diki legesekélyebb ár vétetett fel, számítassék ki.

Az ily módon kiszámítandó értékből a papság számára kiadandó dézma-kárpótlásoknál egyhatod, miképp az urbéri pátens határozta volt a 11 dik §-ban, de a földesurak számára kiadandóknál már nem ennyi, hanem egyharmad vonassék le.

A földtermentesítési alap-igazgatóság a dézmakárpótlási bejelentések mikint szerkesztése iránt majdnem egy év mulva, u. m. 1859. június 30 án egy utasító hirdetményt adott ki, melyben a bejelentések zárideje azon évi december végéig tűzött ki, oly módon, hogy az azutáni bejelentések jogtalanul nem fogadják.

Ezen határidő alatt az oly helységekről tett bejelentéseket, melyekben dézma-árenda fizetett a földtermentesítési alapigazgatóság el nem fogadta, hanem egyszerűen visszaadta a bejelentőnek. Ujabb időben az 1859-ki hirdetménnyel kitűzött záridő után néhány földesúrtól, kik árendás dézmáikról csakugyan bejelentéseket adtak be, a földtermentesítési alapigazgatóság Kolozsvárra bevette és minden tárgyalás nélkül külön tette. Azonban semmi újabb fölszólítást nem tett a földesurakhoz, mely az 1858. és 1859-ki intézkedéseket megváltoztatva, őket az árendás-dézma bejelentésére szólította volna, minélfogva az árendás-dézma nagy részére nézve a földesurak bejelentést máig nem adtak be.

Ujabb hét év mulva tavaly kezdetett meg a dézmakárpótlás a földesurakra nézve.

Azelőtt politikai töke gyanánt használták fel a dézmakárpótlást a lettint kormányok.

Mikor 1860 végén a Bach-rendszer bukófelben volt és Schmerling alkotmányos kísérletei megkezdte: az evangelicus papságot, meg akarta nyerni tervei végett. A Bach idejéből közegek dézma kárpótlásuk liquidatióját rövid három hónap alatt keresztülvitette. A szász földön nem az egész dézma volt a szász papoké, hanem egy részét a fiskus vette. A tanu-vallatások alapján az evangeli-

kus papokat dézma részükért illető kárpótlás ugy verificáltatott, hogy, mint a tisztelettel /- alatt ide rekesztett hivatalos kimutatás bizonyítja, 7,631,040 Cpf. urbéri papir adatott ki számukra. *)

Liquidáltatott az evangelicus papok közül azon néhány számára, kiknek parochiák a vármegyékben fektésznek, azon dézmarész után is a kárpótlás, melynek másik részét a földesurak vették; de ezen rész után a földesuraktól a kárpótlás megtagadtatott azon ürügyen, mert a helységről dézma-árendát fizettek a fiskusnak.

Van példa, a kis Szász-Sebes városában, hogy az oda való evangelicus papnak dézmakárpótlás-ban több adatott ki, mint az erdélyi r. kath. püspöknek, kinek uradalma az 1751-iki 1-ső törvény-czik szerint Fehérvár egy részére, 14 egész falura és hat más helységbeli részekre terjed.

Liquidáltatott a census cathedraticus kárpótlásáért a fiskus számára még 181,900 frt.

A fiskusnak pedig a szász földön volt dézma részéért adatott ki urbéri papirban 3,025,011 frt 55 kr. Cp.

Összesen tehát adott ki a földtermentesítési alapigazgatóság a kis szász földön 1848-ban eltört dézmáért és census cathedraticusért 10,837,951 forint 55 kr. Cp. urbéri papirt.

Később azután liquidáltatta a kormány a többi erdélyi vallásfelekezetek papságainak dézmakárpótlását is; de vajmi kis összegek ezek az evangelicus papsághoz képest.

A földesúri dézmák közül, miután tavaly verificáltatásukat megkezdették, előbb azokat verificálták rendkívül, kik folyamodtak ezért különösen és ajánlatot tettek, hogy készek a verificáló-bizottmányok költségét fizetni.

A többire nézve inkább az idén kezdetek meg a verificáló-bizottmányok rendre eljárni a helységeket.

A dézmakárpótlás verificatióját oly helységekből, melyekről, mint oláh tűzhelyekről, kiadatik, most egyszerre viszik véghez a végleges, vagy is harmadik urbéri kárpótlás verificatiójával.

A magyar tűzhelyekben a dézma verificatiójára mitsem tesznek, mert a dézma-pátens megtagadta. Véghezviszik csak a végleges kárpótlás verificatióját.

Időnkint az erdélyi hivatalos lapban, melyet a hivatalokon kívül majd ki sem jártat, egy-egy hirdetés jelenik meg, melyben több száz falu megnevezetik, hogy bennük a dézma és a végleges kárpótlás verificatiója meg fog kezdeni.

Ámbár a bejelentési tabellák czimlapján minden földesúrnak be kellett írni lakhelyét, senki külön nem értesítettik a napról, melyen ki fog szállani a verificáló-bizottmány azon helységbe, hol az ő dézma, vagy végleges kárpótlását verificálni fogják. Azon okot adták az illető közegek, hogy ezen előértesítés lehetetlen, mert a bizottmány előre nem tudhatja, hogy melyik helységben mennyi időt kell eltöltenie, tehát előre az illetőket nem értesítheti a napról, melyen a másik helységbe ki fog szállani.

Eképp a verificatiók véghezvitetnek legnagyobb részben ugy, hogy az, kinek kárpótlása fennforog, reá meg nem jelenhetik.

Es a verificatiók alapja a tanuk, a volt urbéresék, vallomása, oly nép közt, hol a lettint kormányok majdnem két évtized óta mindent megtek, hogy a visszavonást és ellenszenvet a különböző nemzetiségek és osztályok közt nemcsak fenntartsák, de gerjeszszék.

Példa van, hogy a volt földesúrnak kérve kellett kérni volt urbéreseit, kik tanukul kihallgatattak, ne tagadják el az 1848 előtti dézma-mennyiséget, ne okozzanak neki szándékosan kárt, hiszen ugy sincs hasznok belőle.

Példa van reá, hogy oly termékeny földi birtokban, melyben a volt urbéri föld 2000 holdon felül van, verificáltatott 8000 frt dézmakárpótlás; és így 2000 hold föld bruttó termésének tizedrésze 400 frtnak vétetett, mi magában képtelenség.

Nagyobb birtokokban ifjú gazdatisztok vannak, kiket a verificáló-bizottmányok helyt kapva, ha elé is szolitanak, felvilágosítást az 1848 előtti

viszonyokról, természetéről, mivélési módokról és dézmáról nem adhatnak, mert eszméjük sincs ezekről. Eképp ily hosszú idő után, oly sok ellenszenv mellett, melyet a lettint kormányok Erdélyben a földesúri és volt urbéres osztály, ugy a különböző nemzetiségek közt élesztettek, az 1847-től egész 1838-ig felmenő időre kutattatik ki tanu-vallatásokkal, hogy tetteleg melyik volt urbéres a különböző nemű termésekből mennyi dézmat adott be; és ez a liquidatio fölalapja.

A mint az előbb tisztelettel mellékelt hivatalos kimutatás bizonyítja az urbéri dézmakárpótlás körüli működésnek Erdélyben és a partiumban egész eredménye a folyó 1867-dik évi márczius utolsó napjáig, hogy tőkében 617,993 forint urbéri papir és 5,131 frt 43 kr. készpénz, — hátralék-kamatban 208,050 frt urbéri papir és 5,667 forint 6 kr. készpénz adatott ki.

Es a hogy a megindult munkálatok sejtenei engedik: ugy, a hogy most megyen, az erdélyi megyék és a partium minden földesurainak dézmakárpótlás-ban annyi sem fogna adatni, mint a mennyit a kis szász földi dézmának csak is egy részéért az evangelicus papok kaptak.

A fennebbieken esetelt működése a lettint kormányoknak még azon kis összeget is, melyet a földesuraknak juttattak, sikertelenné tették.

A kárpótlás nehézkes keresztülvitele, a sokszori verificatiók, melyek alkalmával oly bonyolult küzdelmet kellett megvívniok a kormány közegeivel sajátjuk felett, az urbéri kárpótlás nagy részét azon ügynők kezé közé juttatták, kik jó percentek mellett ajánlkoztak, mint meghatalmazottjaik, az ügy keresztülvitelére.

Miután a kárpótlás oly soká késett és darabkákban, nem egyszerre, adatott s adatik ki: a földesurak a mindig pénzszegény Erdélyben reá szorultak, mert hitelezőiktől szorítottak, az 1848-diki kidúlás következményeit szenvedték; a sokszori kormányi biztatásokra, hogy kárpótlásuk rövid idő alatt kiadatik, számításokat tettek, terheket vállaltak magokra.

Az ügynők, sőt mások is tüzrekké lettek, előre megvásárolták a remélt kárpótlást olcsón, néha 40 percenten, és oly terhes kötelezettséggel, hogy ha bizonyos idő alatt ki nem adatik, bürzei árát követelhessek a földesúrtól kamatjaival együtt. Betábláztatták ezeket alodialis birtokaira a földesuraknak. Sokszor az üzerek előlegesen oly remélt összegekről tudósították a földesurakat, melyek a liquidatiók nagyon is lepadtak. A nagy összeget megvásárolták olcsón, mely, miután ki nem kerülhet, jószágok vannak veszélyben.

A mi maga idejében egyszerre kiadva tüdvös lehetett volna, ily módon kezeltetve eredmény nélkül porlott szét.

Idé járul, hogy a kárpótlás kiadásának helye egyedül Szebenre, az országos főpénztár helyére, szorítottatott. Erdély legátvalobb részeiből kényszerítették a földesurak a különböző időkben liquidált kárpótlásaikért mindannyiszor nagy költséggel, vagy személyesen odaítáztatni, vagy ügynőkre bízni a kivitt, ismét jó percent mellett. Hetekig föltartóztatnak Szebenben, habár értesítve voltak előre, hogy a főpénztárhoz az összeg kiadása iránt a rendelet megtétetett.

Ha a kiadandó papir és pénz a megyei adóhivatalok, vagy törvényszékeknek kézbesítés végett átküldetik, ez kikerülthetett volna.

Jelenleg a dézma és végleges kárpótlás verificatiójával Erdélyben és a partiumban tizenhárom commissio működik, mi eléggé kimutatja, mikor lehet végök. (Vége következik.)

Országgyűlési tudósítás.

A képviselőház ülése ápril 7-ken.

Napirenden: a felsőház izenetének nyilvánítása, a középponti-bizottmány előadása, a pénzügy-miniszter előterjesztése.

Előnk: az időközben beérkezett kérvényeket bemutatja, melyek közt

Jeney István, kolozsvári lakos, a magyar kor-

*) **K i m u t a t á s** a földtermentesítési és dézmakárpótlási munkálatok állásáról Erdélyben 1867-diki márczius végével.

Összes kimutatás.	Rendes előlegek				Rendkívüli előlegek				Nyolcz évi kamatok				Kárpótlási tökek				Tőkésített kamatok				Összesen									
	kötvé- nyekben		kész- pénzül		kötvé- nyekben		kész- pénzül		kötvé- nyekben		kész- pénzül		kötvényekben és kama- tokkal terhelt tökékből		készpénzül		kötvények ben		készpénzül		kötvényekben		készpénzül							
	frt	frt	kr	d.	frt	frt	kr	d.	frt	frt	kr	d.	frt	kr	frt	frt	kr	d.	frt	frt	kr	d.	frt	kr	frt	frt	kr	d.		
a) Urbéri kárpótlás																														
1. előleges		3.588,559	9	1		1.080,467	58	1		3.631,550	25,632	39	1		27.763,382	46 ¹ / ₂	173,062	51	1		6.944,150	131,656	40	2		38,339,082	46 ¹ / ₂	4.999,379	18	2
2. utólagos															4.155,788	26 ³ / ₄	59,757	1	1		101,550	149	5	—		4.257,338	26 ³ / ₄	59,906	6	1
2. végleges															383,968	11 ¹ / ₂	5,918	12	—		797,900	6,834	24	1		1,181,868	11 ¹ / ₂	12,752	36	1
b) Papság dézma kár- pótlása																														
1. római katolikusoké		160,946	6	—											604,520	—	349	45	—		336,590	1,580	55	2		941,110	—	162,876	46	2
2. evangélikusoké (a. c.)	1.350,000														5.397,690	—	139	41	2		883,350	14,037	14	3		7.631,040	—	14,176	56	1
3. reformátusoké (h. c.)		320,952	23	—											873,400	—	886	24	2		382,900	3,501	1	2		1.256,300	—	325,339	49	—
4. unitáriusoké															18,260	—	28	20	—		14,000	138	3	—		32,260	—	166	23	—
5. görög-egyesülteké															194,020	—	6	—	—		137,630	69	35	2		331,650	—	75	35	2
6. „nem-egyesülteké															660	—	4	20	—		550	14	41	—		1,210	—	19	1	—
c) Fiskus dézma kár- pótlása															1.650,461	—	63	10	—		1.374,550	209	8	2		3,025,011	55	272	18	2
d) Urbéri dézma kár- pótlása															617,993	—	5,131	43	—		208,050	5,667	6	—		826,043	5	10,798	49	—
Census cathedraticus															102,480	—	—	—	—		79,420	2	—	—		181,900	—	2	—	—
Összeg:	1.350,000	4.070,457	38	1	1.080,467	58	1	3.631,550	25,632	39	1	41.762,624	24 ¹ / ₂	245,347	28	2	11.260,640	163,859	52	2	58.004,814	24 ¹ / ₂	5.585,765	39	3					

Sz. 2342. u. k. 1867.

Ezen másolat valósa hitelesítették az erd. kir. földt ment.

alapisgazgatóság levéltárából hivatala által

(P. H.)

Kolozsvárról, 1867. május 16-án. Loy, s. k.

Az erdélyi cs. k. államszámverőszék.

N-Szeben, ápril 25-én, 1867.

Dörner, s. k.

Hámorszky, s. k.

63,590,580 frt 4 1/2 kr. Cm.

mány részére 1848-ban kölcsönzött 4000 forint tőkéjét visszatéríteni kéri.

Könczey Sándor, alsó-torjai lakos, a szász-zalathnaiak által 1848. okt. 20-dikán atyjától elrabolt ingóságoknak 2394 forint becsült értékét Szász-Zalathna községe lakói által megtéríteni kéri.

Elnök: Rannicher képviselő úr kérvényeket kíván bemutatni.

Rannicher Jakab maga és elvtársai nevében, a szebeni választókerület által megbízva, a szász comes elmozdítása ügyében nyújt be kérvényeket, kérvén, hogy azok azon választmányhoz utasítsanak, mely Erdélynek Magyarországgal való egyesülése törvényes keresztülvitele tárgyában a képviselőház részéről ki lett küldetve.

Gr. Bethlen Jánosnak a kérvényhez nincs semmi szólanivalója; de igenis van ahhoz, hogy hová téssék. Ugy tetszik, Deák Ferencz interpellációjára: szándékozik-e a miniszterium az unio tárgyában törvényjavaslatot előterjeszteni, a miniszterium azt felelte: igenis szándékozik. Hogy a kérvényeknek minél több sikere legyen, szóló úgy véli, hogy azokat a miniszteriumnak kell átadni.

Bónis Sámuel a kérvényi bizottsághoz véli utasítani.

Gull képviselő azt mondja, hogy a kérvényi-bizottságnak sem lesz több ideje azzal foglalkozni, mint az unio tárgyában kiküldött választmányának. De a ház szabályai sem zárják ki ily kérvényeknek nem a kérvényi-bizottsághoz történő utasítását. Nem tudja, hogy az indítványozó miért akarja az unio bizottsághoz utasítani, de lehet annak fontos oka. Ez államjogi kérdés, mely az erdélyi részek alaptörvényeiben gyökerezik. Rannicher indítványát pártolja.

Szász Károly: Midőn az országgyűlés a nagy bizottságokat megválasztotta, melyek közül egyik az erdélyi kérdést volt elintézendő, akkor még nem volt felelős kormányunk, s azok a nagy bizottságok a törvényjavaslati munkálatok elkészítésével voltak megbízva. Azonban most e kérdés elintézését a miniszteriumtól várjuk. Azok a bizottságok tehát működésüket, a dolog természeténél fogva tényleg megszüntették. Bónis képv. indítványát pártolja.

Papp Zsigmond: Előtte szóló kétségbe vonta, hogy az erdélyi viszonyok rendezése tárgyában kiküldött bizottság törvényen alapul (Szász K.: Azt nem mondtam, hogy nem alapul törvényen). Emlékezteti a házat az 1848-iki törvényekre, melyekben világosan ki van mondva, hogy az erdélyi dolgok végleges eldöntése egy regnicularis bizottságra van bízva. A ház ez értelemben küldte ki az unio-bizottságot is. E felvilágosítással azért lépett fel szónok, mert azt akarja, hogy a törvény megtartsák. Ha a ház a kérvényi-bizottsághoz utasítja a szász képviselő kérvényét, szóló nem szól a kérdéshez.

Elnök: Kívánja a t. ház, hogy a kérvényi-bizottsághoz tétessék át? (Igen.) Ennélfogva a kérvény bizottsághoz tétetik át.

Siklósy képv. úrnak van interpellációjája a belügyminiszter úrhoz.

Radich Ákos olvassa az interpellációt: „a puszkapor szabad adás-vevése” tárgyában.

Elnök: Közölni fog a belügyminiszterrel. Gr. Sztáray Antal, mint a felsőház jegyzője, fog egy üzenetet átnyújtani.

Gr. Sztáray Antal: Van szerencsém a főrendek tegnapi ülésének jegyzőkönyvi kivonatát, melyben a cukor és szesz kivételére vonatkozó törvény tárgyában és a Horvátországgal való alkudozások tárgyában hozott határozatok foglaltatnak, átadni.

Radich Ákos olvassa a főrendek 81-dik ülésének jegyzőkönyvét.

Elnök: Tudomásul vétetik és miniszterelnök úr fölkeretik, hogy ő Felsége szentesítését kieszaközölni sziveskedjék.

A mi pedig a horvát-ügyben kiküldött bizottságot illeti, összehűlésének ideje a horvát országgyűlés elnökével lehető legrövidebb idő alatt fog közölni.

A középponti-bizottság előadója fog előterjesztést tenni.

Kerkápoli Károly olvassa a központi-bizottság jelentését a törvények kihirdetésére, valamint a kereskedelmi- és iparkamrákra vonatkozó törvényjavaslatokról.

Elnök: A felolvasott javaslatok ki fognak nyomtatni, a t. ház tagjai közt kiosztatni s a ház legközelebbi ülésében, mely f. hó 16-án fog tartatni, fog a t. ház a tárgyalás felől intézkedni.

Kacsokics olvassa a közp. bizottságnak a görög-keleti vallásfelekezetre vonatkozó törvényjavaslat iránti módosítását.

Elnök: Hasonlóképpen ki fog nyomtatni sat.

Ghyezy K. a házszabályok átvizsgálására kiküldött bizottság tagjait, mint a bizottság elnöke, f. hó 17-én d. u. 4 órára az országgyűlésben való megjelenésre előre meghívja.

Lónyay Menyhért pénzügyminiszter úr: A delegációk tanácskozásainak befejezése után kötelességemnek ismertem, az 1868. évi államköltségvetést azonnal összeállítani és a közterhekről szóló törvényjavaslatokat elkészíteni, — óhajtottam volna az egész előterjesztést már eddig is megtenni és a törvényjavaslatokat a t. ház asztalára tenni. Azonban az egész első államköltségvetésnek a minisz-

teri tanácsban történendő végleges megállapítása, úgy a számos mellékleteknek rendezése és kinyomatása szükségképp annyi időt vesz igénybe, hogy a legjobb igyekezet mellett is e hét utóbbi napja előtt az előterjesztést megtenni képes nem lennénk.

Mintán a t. ház az ünnepek alatt ülést tartani, úgy hiszem, nem kíván, ezen előterjesztés e hétről elmarad; azonban, miután mindenekfelett kívánatos az előterjesztésnek mielőbbi behozatala: bátor vagyok kérni a t. házat, méltóassék a jövő héten tartandó első ülés napján, tehát április 16-dik napján az államköltségvetés és a pénzügyi javaslatok előterjesztését már most napirendre tűzni. (Zaj. Ellenmondás.)

Ghyezy Kálmán hivatkozik a ház szabályaira, melyek szerint az előterjesztés előbb megteendő és csak azután lehet napirendre tűzni.

Lónyay Menyhért pénzügyminiszter: Én is úgy értettem, hogy a miniszterium nevében az előterjesztést megtehessen, s ezt annál inkább szükségesnek tartottam bejelenteni, mert ezen előterjesztések nagy fontossággal bírnak, és mert óhajtottam, hogy azon ülésen, melyben az előterjesztés megtörténik, minél többen jelen legyenek.

E végett azt hittem legcélszerűbbnek, ha a t. házat előlegesen értesitem, hogy az előterjesztés az első ülésben megtörténik.

Elnök: A cukor és égetett szeszes italokról stb. szóló törvény még ez ülés ideje alatt fog ő Felsége által szentesített, addig tehát, míg miniszterelnök úr a szentesített törvényt áthozza, az ülést felfüggesztem.

Szünet után

Elnök az ülést újból megnyitja. Miniszterelnök úr ő exelja két szentesített törvényt nyújt át kihirdetés végett.

Gr. Andrássy Gyula miniszterelnök: Tiszt. ház! Van szerencsém jelenteni, hogy ő Felsége időközben a magyar korona országában levő vasutak és csatornák telekkönyvezéséről szóló törvényt szentesíteni méltóztatott. Egyszersmind van szerencsém átnyújtani a cukor és szesz kivételére vonatkozó, épen elfogadott törvényt is, melyet ő Felsége szintén szentesíteni méltóztatott — azon kérelem, hogy méltóztatnék azok kihirdetését elrendelni.

Elnök: Az ő Felsége által szentesített törvények azonnal ki fognak hirdettetni.

Ő Felségének, Magyarország királyának, és ő Felségének, Magyarország királyának családi körében egy örömdetes esemény fog beállni. Ennek következtében, egy tudatandó napon, hála istenitisztelet fog tartatni a budavári templomban, mire megjelenni kérem a t. ház tagjait.

KÜLFÖLD.

A „Tems” Magyarországról.

A „Tems” igen érdekes cikket közöl „Új Magyarországról” cím alatt Gorove István úr, földmívelési, ipar- s kereskedelmi miniszterünknek ő Felségéhez intézett azon jelentéséről, a melyben előterjesztette Magyarország 1867-dik évi kereskedelmi és forgalmi mozgalmát.

A szabadelvű lap zár-észrevételei im így hangzanak:

„Minket a mozgalom politikai hordereje lep meg. Csak katonai erőnyit bizonnyithatta be az eddig elnyomatásban élt Magyarország. Megengedték ezen fag lovagias tulajdonságait, hogy elvitathassák a munka iránti kedvét és képességét. A régi járom összetört: a szabadság azonnal fölébreszté az ipar szellemét is, mert csak a szabadság hat termékenyítőleg. Milyen ellentét ez a multnak, s mennyire jellemzi az új kort, a melybe léptünk!

„Hajdan hódítás által erősítette s a rombolás által növelte magát egy új nép. Korunkban, mi helyt egy nemzet fölzsabadul, azonnal termelővé lesz: lételének első föltétele: a szabadság.

„Századokig volt Magyarország csupán fegyver, eszköz, hogy nyomást gyakoroljanak általa az európai politikára. Ezen rugók szétörték. Mint tudhatni, szigorúan alkotmányos két államtestre szakadtak a habsburgi ház egykori birtokai; egyik állam független a másiktól, jöllehet a közös ügyek által össze vannak kötve. A hadsereg a legfőbb ezen közös ügyek között. A közügyei költségvetés 80 millió forintot, azaz 200 millió francot jelölt ki katonai kiadásokra. A magyar delegáció talán elfogadta (?) volna e számot: az ausztriai delegáció 190 millió francra kívánta leszállítani. Ennélfogva éppen nem lehet tartani, hogy a magyar népet akarata ellen sodorják harcizas kalandokba a német nép ügyei miatt.

„Vagy talán a szomszéd kabinetek mesterfogásai, machinatiói volnának azok, a melyek letérinték Magyarországot azon pályáról, a melyen elmélyedve halad? Ez éppen nem valószínű: Magyarország oly nagy szüksége van a békére, lételének és kifejlődésének megszilárdítására, hogy szükség esetén fegyverrel védelmeznék békés semlegességét.

„Nem szabad feledni, hogy 1849-ben elég volt három hónap az egész nemzet fölfegyverzésére, jól lehet akkor egy ellenséges kormány által szorongatva s belviszályok által meggyengítve vala. Ezen viszálykodás megszűnt jelenleg, az alkotmányos kormány a nemzeti vélemény kifejezése; az össze-

tartás és cselekvés eszközei tulbőviben vannak. Európának talán Magyarország azon országa, hol legkönnyebben és leggyorsabban végrehajtható a nemzet általános fölfegyverzése.

„Azon pillanatban, a mikor ismét megmozdítani akarnák a keleti kérdést: Magyarország új állása és törekvései megérdemlik, hogy nagyon komolyan figyelembe vegyék az államférfiak. Azokban egyiket látjuk azon chanceoknak, a melyek a népek birtokában vannak az európai béke megőrzésére. Ez az, a mire mi a figyelmet vonni akartuk.”

OLASZORSZÁG. Mint az olasz lapok írják: Turinban, Milanóban, Velencében, Bolognában a bérkocsisok striket csináltak, s nem akarják a nyilvános kocsikért járó adót megfizetni. Dél Olaszországban e tekintetben tultesznek minden striken s egyszerűen nem fizetik az adót.

Turinban még egy másik komolyabb tüntetés is volt, a mennyiben vagy 12,000 ember, többnyire munkás, azon kiáltásokkal vonult végig az utcákon: „Le a miniszteriummal! Nem kell örösi adó!” Irják, hogy sok fáradságha került, a felzigatott kedélyeket lecsillapítani.

Ezen rendezavarás oka abban rejlett, hogy a munkás osztály fizetéséből 5%-ot visszatartottak volt az ingó vagyon megadóztatása fejében, a mi jogtalan is volt, miután a kisebb fizetések ez adó alól felmentvők.

Medici tábornok még mindig Florenczben van és korántsem festi oly színekben a sicíliai helyzetet, hogy a kormány magát, azok után indulva, illusioknak adhatná át. A tábornok azt mondja ugyanis, hogy addig, míg idegen beavatkozás nem történik, a lakosság csendesen fog maradni; de hogy a legelső alkalomnál, melyet valami külföldi invasió nyújtana, az rögtön fellázadna s nyílt ellenségeskedésbe törne ki a florenczi kormány ellen, melyről mitsem akar tudni.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Az erdélyi pénzügyi igazgató-ságok már szerveztettek. A kinevezettek névsora mai számunk hirdetési rovatában egész terjedelmében látható.

— A hatodik és utolsó zártkörű zeneestélylyel táncvizsgálatom lesz egybekötve; a hangversenyi és tánc zenedarabok előadására a helybeli cs. k. katonai zenekar szíveségből vállalkozott. Az estély f. hó 16-án este 8 órakor veszi kezdetét oly formán, hogy 9 1/2 órakor már tér engedtetik a kedélyes szórakozásnak és a táncznak.

VI. Asztalos, „zártkörű zeneestély” egybekapcsolva Táncvizsgálattal. Csütörtökön, ápr. 16-án 1868. Este 8 órakor a vigadó-teremben. Műsorozat: 1. Bach S. Toccata zongorán 4 kézre Ibner Gyula. 2. Schuman R. Dal Vasizs Izabella. 3. „Brisson. Trio „Tell Vilmos” zongorán Sigmund Eliz, harmoniumon Sigmund Dezső, hegedű Boér Gergely. 4. Mozart. Dal, Verdi. Aria „Traviata” Nagy I. Huber Ida. 5. Strobil H. Kettős Clarinet-hangverseny, és 6. folytatólag Tánczene, játsztja a helybeli cs. k. helyőrségi ezred zenekara.

— A nemzeti szállodába tegnapelőtt érkezett egyik vendég Ghyka herceg néven jegyezte be magát; innen Pestre, onnan tovább, úgy lehet Párisig utazik. A herceg, úgy látszik, sokra becsüli a magyar eselédseget, mert itt mulatása alatt két, huszárnak való, magyar fiut keresett s kocist, hirszerit, éppen az alföldi kellok középből akar fogadni, s a legsallangosabb csikókat egyikét viszi magával Oláhországba. A hir számos lovat is vásároltat általa.

— Egressy Ákos, ki részint betegség, részint egyéb töle nem függő okok miatt egész itt léte alatt kevesebbszer léphetett közönségünk elé, mintsem óhajtott volna, nemzeti színházunk igazgatóságától engedélyt nyert két utolsó fellépésre, mi a legközelebbi napokban történend meg. Utolsó előtti fölléptét választá Shakespeare közkedves-ségű vigjátékát, a „Makrancos hölgy”-et. S búcsufelléptétül és egyszersmind elmaradt jutalom-játékául ugyancsak Shakespeare-t: „János király”-t, mely magyar színpadon még sehol sem volt előadva, s a melyet arany-styll Arany Jánosunk, a Kisfaludy-társaság által jutalmazott legújabb fordításával aranyozott meg. Oly választás, mely szépen jellemzi kitünő tehetségű fiatal színművésztünk emelkedetebb szellemű felfogását s műzilé-sét; nem is kételkedünk, hogy közönségünk mindkét előadásán szép számmal jelenend meg magát nemesebb műtvezetben részesíteni, s kifejezni buzditó méltánylatát komoly hivatást tanusító fiatal színészünk iránt.

— Az ünnepeket városunkban töltött Csernátoni Lajost, a „Hon” fűmunkatársát, tisztelői a mult hétfőn fáklyászenével lepték meg. A tisztelők részéről oratiót egy fiatal ember végezte, mire Csernátoni felelt, s ezuttal beszédén több helytt lengett át a mérséklet szelleme, így egy helytt említé, hogy baloldali ugyan, de azért a kormány működése elé minden igaz ok nélkül akadályokat gördíteni nem kíván sat.

— A „Hon” közlebbi számában a következőket olvassuk: „Szabó János úr, volt honvéd, ma egy táviratot küldött szerkesztőségünkhez, melyben a „Pesti „Hirnök” hasábjain felszólaló Somo-

gyi Ignác úrral állítja magát szembe. A tényállás ez. A „Hirnök” azt a hirlapi kacsát bocsátá közre, hogy Perczel Mór 8-an hitták ki párbajra publicistai nyilatkozatáért. Erre Somogyi Ignác úr a „Hirnök” ben kihíja párbajra nyíltan mind a 8-at, mire viszont Szabó János úr Szent-Tamason, Pest-megyében szembeáll Somogyi úrral, ellen párbaj-kihívást kíván hozzá intéztetni lapunkban. Mi pedig arra kérjük már most igen tfsztelt hazánkfiait, hogy maradjanak minden oldalon a higgadt megfontolás útján. Elég bajunk van e mostani zavar-nak tragicus oldalával; ne szaporítsák a bajt annak comicus ötleteivel is. A Perczelt kihívó 8 ember nincs a világon, nem akar itt senki karddal elintézni elvkérdéseket, a „Pesti Hirnök” bolondos-kodik csupán sensatosus-hireivel. Legyünk nyugodtak és igazítsuk el a bajainkat egymás közt békével. Jókai Mór.

— A nagy tárgyhalmaz miatt, melylyel közlebből újabbán küzdenünk kellett, külső dolgozó-társainktól s t. elvbarátainktól ismét bocsánatot kell kérnünk, hogy közleményeik kiadásával késztünk. Közlebbi számainkban megfellelünk a vá-rakozásnak.

— Kecskeméten s jó nagy darab helytt nagy hirre vergődött szélsőbál szellembeni izgató-sai által egy Asztalos János nevű ügyvéd. A sokat azonban megsokálva Kecskemét városa április 4-iki közgyűlésében érélyes határozatokat hozott ellene, s országháborítónak és lázítóknak declarálta. Egy bizottság küldetett ki, mely előbbi életmódjáról, származásáról 15 nap alatt tegyen jelentést; mire valószínűleg kiutasítottása fog következni. Legközelebből — mint pesti lapokból olvassuk — Kecskeméten egy nyomtatvány jelent meg Madarassy László m. t. ún. aláírással, melyben Asztalos hazug árulóknak czimeztetve, következőleg jellemzetik: „Kezeimben vannak az okmányok. Ez aljas ember még fiatal korában, mint misericordianus barát erkölcselensége végett kicsapott, később Bach-husár lett, a népet nyúzta, az árvák pénzét elcsikasztotta, hivatalos hatalmával visszaélt, gaz tetteiért börtönben ült, és még a német is, mint bélyegzett embert, hivatalából kicsapta; Kalocsáról és Kis-Kőrösről erkölcselensége végett kellett megszöknie, mert egy 12 éves leány gyermeket megbecstelenített; a Zsigray árvaktól Bócsán földet lopott és az árvákat koldusbotra juttatá; egy csózt és ennek nejét kegyetlenül fölakasztotta, mely búnei miatt az igazság sújtó kezei elől ide Kecskemétre menekült, hogy hamarjában e jó népet kizsebelje és a mi pénzünkkel ismét tovább álljon. — A kalocsai törvényszék is éppen most teszi át a bűniratokat ellene, hogy itt gaz tetteiért méltó ítéletét vegye, szabadlábón lételet is csak a törvényszék el-nézésének köszönheti. — Ám tessék Asztalos úrnak mindezeket megeázfolni! Meri-e mondani, hogy nem igaz? — Ám bizonyítsa be Asztalos János, hogy a fennebbi bűnűket nem követte el, s én bűnbánólag lábához borulok.”

— A „Victoria” biztosító társaság idei osztálcá minden részvény után 19 frtot tesz.

— Sepsi-Szent-Györgyről ajánlközik egy a „Hon”-hoz írt levélben Málnásy Károly három lábnyi magas, 36 éves férfi, mint természeti ritkaság, s kíván alkalmaztatni színháznál, muzeum-nál vagy állatkertnél, magán uraságoknál is fogadna el alkalmazást.

— (Necrolog.) Ifj. Csiki Márton és neje Kovács Franciska, egy gyermekei: Sándor, Ilka, férjezett barátosi Szabó Antalné, és gyermekei: Emilia, Jenő, Franciska, Jolán; több testvér és rokon nevében megszorodott szíval tudatja szeretett édes atyja, illetőleg ipja, nagyatyjuk- és szülő-atyjuknak idősebb Csiki Mártonnak élete 82-dik évében, öregség általi elgyengülésből, 5 napig tartó betegség után, április 5-ken éjjeli 12 órakor Maros-Vásárhelytől történt gyászos kimúltát. Béke poraira!

— Triestből a következő levél érkezett Pestváros batóságához: „T. rendőrség! Egy szerencsétlen anya, kit az anyai fájdalomak legnagyobbja, leányának elvesztése fenyeget minden pillanatban, veszi igénybe a hatóságok segélyét, azon reményben, hogy oltalmat és könyörületet nyerend. Egy magyar ifjú, ki Triestben lakott, márcz. 30-vagy 31-ken hirtelen elutazott, s itt hagyott egy leányt, halálalá határos kétségbeesésben. Az ifjú szerette a leányt, de a sors összetörte reményét! azt hitte, hogy megvetik, és elhagyta. Pedig iszonyuan csalódott! A leány is szerette őt, forrón, igazán, fiatal szíve melegevel, szereti folyton; megüli a szerelem és bű. Isten! Isten! könyörülj meg egy szerencsétlen anyán! Könyörüljenek öntök, kiknek segélyéért esedezem! Kutassanak, nyomozzanak, tegyék közzé leveletem valamennyi magyarországi lapban. Én megteszek mindent, csakhogy megmentsem leányom életét.” Tudósítást „Madame A. Z. Triest, poste restante” ezim alatt kér.

— Az Arad és Temesvár között közlekedő postakocsit a sz. adrási csárda körül 4 rabló megtámadta. Rejtékkükből reá tüzeltek a postakocsira, de senkit sem találtak, s az üldözö rablók-tól csak sebes vágatással lehetett megmenekülni.

— (Beküldetett.) Városunknak egy érdekes vendége van — Brocta tanár varázsló és hasbeszélő — ki e hó 13-án tartá fényes program szerinti előadást a Biasini-szálloda éttermében. A ki a 74 éves öszt látta és olvasta fényes ígéreiteit,

egy paradocon megoldásának feszültségével várta az előadást; dacára azon szemtanúk értesítésének, kik a „Morgenblatt“, „Bohemia“, „Bukovina“ újdonsági rovataiban felőle nagy elismeréssel tesznek említést. Brocta tanár minden gépezet segélye nélkül végzi varázslatát; mint volt es. kir. főorvos igen ügyesen tudja művésze előnyére kizsákmányolni, a delejesség, villanydelejesség, vegytan törvényeit. De a legnagyobb meglepetést akkor idézte elő, midőn minden hangszere segélye nélkül a fagott, picula és clarinette hangszínezeit nemcsak híven utánozta, hanem a legnehezebb változatokat és keringőket, melyek saját szerzeményei, a legkülönbözőbb melismatikai figurákkal utánozta, ez ajk-játék valóban meglepő. Nagy művészetet tanúsít hasbeszéde és éneke, képes egész drámai jeleneteket fényes humor és élezezel fűszerezetten előadni és „duo“-kat énekelni, utánozta az erdői viszhangot, ebek távoli csaholását; a hüllőgörgő képzelmet téli tájképre tereli és vig szánmenet zörgetty hangjait hallatja a távolból, míg helyszínre érkeznek. És ha mindezekhez még hozzá tesszük, hogy csak bal kezét használhatja, minthogy jobb keze az 1831-ki lengyel forradalomban ellőtt lábát mankóval kénytelen helyettesíteni, méltánylatunk nagyon is kiérdemli. Mint halljuk, ma, esztőtörtőn, második előadását tartja.

KÖZGAZDASÁG.

Erdély legfontosabb nemzetgazdasági kérdéseinek szellőztetése gazdasági szempontból.

(Folytatás.)

VI. Tanintézetek.

Az erdélyi mezei gazdák legnagyobb része még most is azon véleményben van, hogy minden ember érti a mezei gazdaság folytatását, s rendszeren hibál rójak fel, ha egy jobb tehetségű fiatal ember a mezei gazdaság tanulmányozására szánja magát, s Erdélyben szinte általánosan elterjedt nézet az, hogy a mezei gazdaság elméleteit tanulmányozni fölösleges, sőt talán káros is, mivel azt Erdélyben gyakorlatilag alkalmazni nem lehet.

Fájdalom! Az erdélyi mezei gazdák nagyobb része ezen tévedést példákkal támogatja, és éppen ezért az ellenkezőről meggyőzni nagyon nehéz feladat.

Ugyanis hazánkban egy pár nagyobb birtokosa elhatározta volt, hogy egy, vagy több gazdaságukat, más multebb országok példájára, a régi

nagyon kevés jövedelmét hajtó rendszer változtatásával, tetemesebb beruházások mellett is, úgy rendeztetik be, hogy abból nagyobb jövedelmet húzassanak, s ennek keresztülvitelével megbiztak egy-egy külföldi vállalkozót.

Minthogy pedig a megbizandó egyén megválasztásához nem igen értettek, s talán ezen tekintetben minden okleveles gazdát egyenlően alkalmasnak képzeltek, arra voltak legfőbb tekintettel, hogy melyiket nyerhetik meg jutányosabb fizetésért, nem tekintvén arra, hogy az illető valamely gazdaság jól berendezése, vagy legalább egy rendezett gazdaság kitűnő vezetése által ezen megbizásra érdemesnek tanusította-e magát.

Igy kerültek Erdélybe oly okleveles gazdák, kiknek — elhiresedett tényeik után ítélve — a mezei gazdaság folytatásáról még csak képzetük sem lehetett.

Ezek a tapasztalatlan uraság által teljesen meg levén bizva, meghoztak nagy árban több oly drága gépet, a melyet a földek fekvése, vagy a kellő ismeret hiánya miatt használni sem tudtak. Megkíséreltek továbbá egy s más bolondságot, belebuktatták az uraságot, és elhitették végül, hogy az elmélet által ajánlott változtatásokat gyakorlatilag alkalmazni, különösen kisebb birtokoknál, Erdélyben nem lehet.

Innen származik az erdélyi mezei gazdák nagyobb részének azon tévedése, hogy a mezei gazdaság elméleteit tanulni fölösleges, sőt talán káros is, minthogy azt Erdélyben — legalább kisebb birtokokban — alkalmazni nem lehet.

Ha pedig valamely szakma elméletét tanulmányozni szükséges és hasznos, akkor bizonyosan első helyen áll a mezei gazdaság, mert nincs egy szakma is, mely annyi különféle ismereteket fűtélte, mint a mezei gazdaság.

Lehet ugyan a mezei gazdaságban is kontárkodni, mint minden más szakmában; de egy kontártól azon szakma tökéletesítését várni, már magában is szinte nevetséges.

Van ugyan Erdélyben több oly mezei gazda, ki úgy szólva, minden különös tanulással nélkül, saját észleletei és tapasztalatai nyomán, a mezei gazdaság egyik, vagy másik ágában ismereteket sokra vitte; de hol állanak ezek, ha már kezdetben az előleges kiképzéssel bírtak volna?

Minthogy pedig Erdélyben rendkívül kevés egyén van, ki a mezei gazdaság elméleteit tanulmányozta volna, alig is van itten egy pár jól ren-

dezett mezei gazdaság, és innen van az, hogy Erdélyben a mezei gazdaságban szinte általában ott állunk, a hol a szép apáink elődei állhattak.

A dolgok ilyen állásában szükségesnek látam, ezen tévedés valóságos okáról tudomást szereznem.

Sok művelt egyénnel, kik a mezei gazdaságtal foglalkozkodnak, lévén szerencsés ezen tárgybán értekezhetni, meggyőződtem arról, hogy ezen tévedés legfőbbnyire fogalomzavarból származik; mert ismeretlen lévén a mezei gazdaság elmélete, össze van tévesztve a mintagazdasággal.

Ily rendkívül nagy horderejű tévedés eloszlátása végett szükségesnek látom ezen két különböző fogalom megkülönböztetését.

Mintagazdaság alatt azon berendezést és gazdálkodást kell érteni, mely által egy bizonyos helyi viszony mellett a föld kisványítása nélkül a berendezési költségek kamatai leszámítása után a lehető legnagyobb átlagos tiszta jövedelmet lehet előállítani.

Minthogy pedig a helyi viszonyok — a talaj különsege, a birtok nagysága, a gazda különös hajlama, vagy ügyessége következtében — két egymás mellett fekvő birtoknál is rendesen különbözők, sőt gyakran nagyon eltérők; legfőbbnyire megtörténhetik, hogy míg az egyik gazdaság virágzik, addig a másik ugyanazon gazdálkodás mellett nemcsak aránylagos jövedelmet nem ad, hanem tönkre is mehet.

Mivel ezen tárgyat fontosságánál fogva, terjedelmesebben ismerni szükséges, külön tárgyalni óhajtom: azért térjünk el most ettől, mint nem ezen cikkhez tartozó tárgytól és ismerkedjünk meg a gazdaság elméletével és így a gazdasági tanintézetekkel.

A mezei gazdaság elmélete négy főbb részre osztható és egy toldalékra:

1. A földmívelés elmélete alatt azon tudományokat értjük, a melyekben az általános növényélet, különösképpen pedig a szükséges, vagy gazdasági növények élete tanulmányozása után azon műveletek adatnak elő, a melyeket számtalan tapasztalatok után a természet törvényeivel összhangzólag minden körülmények között az összes, vagy az egyes növények életére szükségesnek, hasznosnak, károsnak, vagy befolyástalannak ismertek, vagy képzelték.
2. Az állattenyésztéssel a szükséges munkaerő és a trágyaszállítás miatt okvetetlen foglalkoz-

nia kellett egy gazdaság, előadatnak mindazon tudományok, melyek minden házi állat, vagy azok egyes nemei tenyésztése, nemesítése, gyógyítása és kihasználása felől a szükséges tanúságokat tartalmazták.

3. Előadatnak mindazon tudományok, melyek a növények előnyösebb tenyésztésére, vagy a használatra leendő előkészítésére szolgáló műveletek jobb, vagy czélszerűbb véghezvitelére szolgáló eszközök ismertetésére, használatára, megbirálására, javítására, vagy feltalálására tanítanak.

4. A gazdaság czélja az adott helyi viszonyok között a föld kisványítása nélkül a lehető legnagyobb átlagos tiszta jövedelem előállítása lévén, előadatnak azon tudományok, melyek arra tanítanak, hogy az adott viszonyok között mimódon kellessék a gazdaságot berendezni, hogy az a lehető legnagyobb átlagos tiszta jövedelmet adja, és mekkora az a tiszta jövedelem, a mit a különböző beruházások mellett egy-egy kijelölt gazdaságtól várni lehet.

5. Minthogy a természetnyelk előnyösebb elárúsítása, vagy a megkivántató munkaerőnek azon időszakban előnyös kihasználása (midőn az a mezei gazdaságnál nélkülözhető és illő árban ki nem használható), vagy a szükséges trágya előállítására megkivántató marhák könnyebb eltartása, vagy több tiszta jövedelmet hajtó növények termesztése, s így a gazdaság tiszta jövedelme emelése czéljából oly vállalatokat is lehet a gazdasággal összekapcsolni, melyek szorosan nem a mezei gazdasághoz tartoznak: előadatnak tehát végtére azon tudományok is, melyek az említett vállalatok kezelésére és számvetésére vonatkoznak.

A tanintézetek mellett mint a próba-gazdaság lévén, a tanulóknak megmutatnak mindent, a mit a tanórák alatt elmagyaráznak.

Az irottakból láthatjuk, hogy a gazdasági tanintézetek azon források, a melyek által a gazdák mindazon tárgyakban, a melyek rájuk nézve hasznosak lehetnek, nemcsak tanítást, hanem egyuttal útmutatást is nyerhetnek.

A legfontosabb teendő tehát, mindent elkövetni, hogy hazánkban gazdasági tanintézetek állítsanak jó berendezéssel és illő tanári fizetésekkel, még pedig, minthogy a gazdaság két főbb ágra oszlik, egy gazdasági és egy erdőségi tanintézet.

(Folytatjuk.)

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

940 Sz.

(118)

(1—1)

M. B. E.

Hirdetmény.

A magos magyar kir. pénzügyminiszteriumnak tolvó évi mártius 30-án 1837-ös szám alatt kelt rendeleténél fogva, a folyó év április 24-én feloszlandó erdélyi kir. országos pénzügyi igazgatóság hivatalterületén ezután a közvetlen és közvetett adóügylekre nézve két királyi pénzügyi igazgatóság **Kolozsvár** és **Nagy-Szeben** székhelyű állítván fel, az **előbbi** a mostan Kolozsvárt, Marosvásárhelyt és Besztercét; az **utóbbi** pedig a Nagy-Szebenben, Szászvároson és Brassóban működő királyi pénzügyi felügyelőségek területére fogják hivatali hatásokat kiterjeszteni és minden a kijelölt területeken előforduló pénzügyi-szakmát illető tárgyakat a felosztalt országos királyi pénzügyigazgatóság eddigi hatáskörével elintézni.

A mi is ezzel oly megjegyzéssel tétetik közhirrő, hogy a fenemlített két kir. pénzügyigazgatóság hivatali működése az országos kir. pénzügyigazgatóság megszűntetése napjával, az az **jelen év április 24-vel** fog életbe lépni, a mely napon a jelenleg Kolozsvárt, Marosvásárhelyt és Besztercét, egy szűrt Nagy-Szebenben, Szászvároson és Brassóban működő királyi pénzügyfelügyelőségek is eddigi hivatalos kodásukat meg fogják szüntetni, következésképpen a tisztelt hatóságok, hivatalot és felelősködni, miszerint **folyó évi április 24-től** kezdve irataikat és beadványait az illető királyi pénzügyigazgatóságokhoz Kolozsvárra, vagy Nagy-Szebenbe intézzék.

Az erdélyi kir. országos pénzügyi igazgatóság Elnökségétől.
Nagy-Szeben, április 6-án, 1868.

960 Sz.

(117)

(1—1)

M. B. E.

Hirdetmény.

A magyar kir. pénzügyminiszter által Erdélyben két új kir. pénzügyi igazgatóság Kolozsvárt és Nagyszebenben leendő székhellyel szervezetvén, kinevezettek és pedig

I. Kolozsvárra.

Pénzügyi igazgatói helyettesnek: Gräff Károly pénzügyi tanácsosi cím és ranggal.

Kir. pénzügyi titkároknak:

Jánossy László, Márk Ferencz, Czieke Adolf, Schreiber Rezső, Csipkés Károly, Berényi Lipót, Wellmann Adolf, Miller Wilms, Henning Godafried és Fink József.

Kir. pénzügyi fogalmazóknak:

Ruzitska Béla, Jüngling Frigyes, Hirling Mihály, László József, Csizsár Gyula, Sklád Antal, Dworaczek Antal, Istvánffy József, Horváth Ákos, Makoviczka Adolf, Müller Jenő, Jeney Károly, Bielz Lajos, Nagy Károly.

Iroda vezetőnek: Dévai János.

Iktatóknak: Csizsár József.

Kiadónak: Czinege Ferencz.

Lajstromzóknak: Keresztély Károly.

Iroda tisztelőknek:

Kuty István, Hiemesch Wilms, Bartha János, Borbély Farkas, Nyámtz Gábor és Bálint Pál.

Iroda segédeknek:

Konec Dániel, Szabó Lajos, Czirják János, Boldizsár János.

A számvéviségi osztálynál Számtanócsoknak: Bálinth Diénes.

Számtisztelőknek:

Groisz Károly, Kornély János, Mallász Gusztáv, Iszékucz János, Poparadu János, Fernolend János, Filker Ferencz, Nagy Pál, zágoni Szabó Lajos, Mollnár Domokos, Kopriva Ferencz, Irt Lajos, Teutsch Károly, Beyschlag Hugó, Wolf Károly és Gyakornoknak: Wipf Ferencz.

II. Nagy-Szebenbe.

Pénzügyigazgató helyettesnek: Sebestor József pénzügyi tanácsosi cím és ranggal.

Kir. pénzügyi titkároknak:

Sigerus Vilmos, Mehrbrot Frigyes, Kratzer Antal, Scholmáski Károly, Hertel János, Stöhr Ernő, Bielz Béla, Tulbás János, Ziegler Frigyes, Simonis Samu.

Kir. pénzügyi fogalmazóknak:

Schreiber Károly, Benkner Károly, Putkovszky János, Fogarascher János, Trausch Ede, Vest Vilmos, Wächter Henrik, Hájek Márton, Schneller György, Conlin Miklós, Kapesius Rezső, Linz Károly, Mike Béla, Acker Frigyes.

Iroda vezetőnek: Thornesten Károly.

Iktatóknak: Benel József.

Kiadónak: Seeberg Adolf.

Lajstromzóknak: Panovics Demeter.

Iroda tisztelőknek:

Nagy Antal, Ludvig Károly, Friedszam György, Bachner Vilmos, Dunka Károly.

Iroda segédeknek:

Mitrofan Kindia, Schott Nándor, Miesz György, Szalánczy Kristóf.

A számvéviségi osztályhoz:

Számtanócsoknak: Kovács József.

Számtisztelőknek:

Babich Markus, Lange Károly, Müller Frigyes, Friedrich Károly, Jaczkó Károly, Hammer Samu, Vaniczek Vincze, Hano Márton, Dallaghó Venczel, Glasz Károly, Szábel Alajos, Riesenberger Robert, Pálffy Miklós, Schusster Henrik.

Gyakornokoknak:

Büszörményi József és Stummer Gusztáv.

(112)

(2—3)

Korcsma árverezés

Mező-Bándon, hol népes heti s évenként két országos-vásár tartatik, a **pálinka-szesz- és ser** árulhatási-jog, a többet ígérőnek — egy évre — folyó hó 18-dikán d. e. 10 órákor tartandó közárverezésen ki fog adatik.

Felkiáltási összeg 4000 frt o. é. t. **bánatpénz** 400 frt o. é. t. **lélekszám** megközelíti a 3000-et.

Egyéb feltételek megtekinthetők a ns. maros széki t. Tisztségnél, és helyben a községi előjárás iródjában.

A birtokosság és közönség megbízásából
M.-Bándon, ápr. 5-én, 1868.

VÉGH IMRE,

BALÓ PÁL,

főbíró.

jegyző.

Olcsó áron, jó árukat vásárolhatni TAMÁSI TAMÁS

divat-szövet kereskedésében Kolozsvárt.

a legegyszerűbb **házi** öltözettől a legezlszerűbb **séta** öltözékig, mindennemű tiszta folyó (Courrant)

férfi és női divat-szövet és rövid-áruccikket,

Legdúsabb felszerelése: a legújabbban érkezett **posztó, selyem, szőr,**

len és gyapott kézműaukknak: Butor-szövetek; ruha-kelmék

12 krtól kezdve.

Fehér pamut kelmék, **asztal- és ágyterítők,** asztalneműek;

a leghitelesebb gyárakból mindennemű: **rumburgi, hollandi,**

Creász és sziléziai fonal vásznak

czérna és pamut csinvat (Gradd), Nánkin, butor, és ágy-kanavaszok, kész paplan, matrác; a legjobb faju női leány- és gyerek-lábbeli, kesztyű, nyak-kendő, nap- és esőernyők, **diszítók,** valamint minden idevágó cikkkek készleteinek

piacunkon legnagyobb raktára.

Továbbá: a leggazdagabb választás mindenfélé **nadrág** és **kabát-**Brün, Reichenberg, Iglau első-rendű gyáraiból került gyapju szövetekben; orosz vásznak **kész női-felöltők** a legillendőbb árakban.

„Honi ezondra főraktár.”

Minekeltőtte **ez idei tavaszi és nyári áruccikk** bevásárlásához láttam volna, a nevezetesebb gyárakban vizsgálgódtam, s ott a hol legolcsóbbnak találtam, s a legjobb ízlés szerint választhattam, követtem szót, kásmónál fogva azon módot, hogy **olcsón jó és szép árukat** vásárolva, képes lehessen igen t. vevőimnek szintén **szabatos és jutányos** árakban szolgálhatni.

(114)

(1—4)

Igen t. vevőim meggyőződhetek **mindenkor hirdetésem alapos-ságáról,** s találni fogják, hogy ezuttal az **árak árai** szembezők különbözőség mutatnak a multhoz képest, s dacára **az olcsóságnak** minden igazságos kiválasztásnak megfelelnek. — Az irányomban gyakorlandó becses bizalmokat továbbra is kiérdemelni legfőbb igyekezetem maradván, magamat szíves pártfogásokba ajánlván készséges alázattal

TAMÁSI TAMÁS.

Vidékről levélbeli megrendeléseket pontosan és buzgón eszközölendek; kívánatra kelme-mintákkal és árjegyzékkel a legszívesebben szolgálok.

Csak e hó végéig lehet előfizetni a

HONVÉD-ALBUMRA

Kolozsvárt Stein Jánosnál.

Fűzött példány 5 frt.
Diszes-aranyos kötésben 8 frt.

A példányok bérmentve küldetnek szét.

Hirdetmény.

Károlyfehérvárt a „**NAPHOZ**” címzett vendéglő ahoz tartozó nagy mulató kerttel, épületekkel együtt, Szent-György napjától kezdve bérbe ki, vagy örökáron is eladó. Értekezetheti a tulajdonossal Károlyfehérvárt Sárdi Miklóssal.

(113)

2—3

Kis-Kenden, a Küküllő vizén, van egy legjobb állapotban levő **négykővű lisztelő-malom,** Szentgyörgynaptól kezdve haszonbérbe adó. — Értekezetheti iránta Szigethy Józseffel, a várdán alóli emeletes szeglet-háznál. Kelemenellén a báró Henter-féle udvarban.